

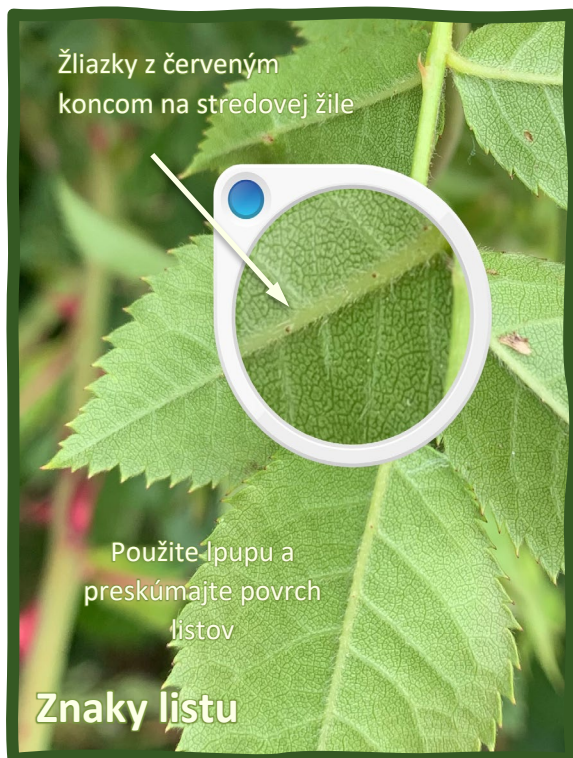
PLANT ID: Ruža šípová

Rosa canina L. (agg.)

Plody

Plody psej ruže sú známe ako šípky, často rôznych veľkostí a tvarov. Ak ich vtáky nezjedia, často ich možno vidieť celú jeseň až zimu.

Národným kvetom Anglicka nie je bohužiaľ jedna z jeho pôvodných ruží.

PLANT ID: Ruža šípová *Rosa canina* L. (agg.)

Užitočné rady:

Sú listy chlpaté alebo nie?
Aké je usporiadanie čneliek/blizien an šípkach?
Existujú nejaké žľazy na listoch alebo stopkách plodov?
Ako vyzerá habitus rastlín (ich celkový tvar)?
Popíšte charakter stoniek a kališných lístkov.

Škrabance od trňov sú pre zberačov šípiek rituálom zasvätenia!

Znaky kvetu

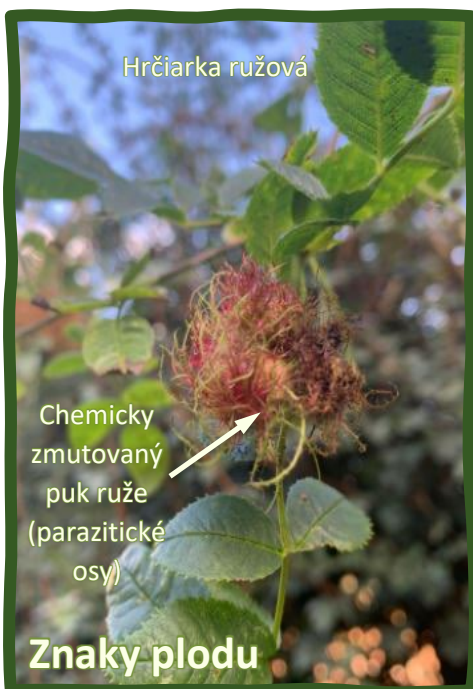
Všimnite si na každom lístku „fúziky“

Hrčiarka ružová

Chemicky zmutovaný puk ruže (parazitické osy)

Znaky plodu

Pozostatky čnelky a blizny

Viac ako jeden semenník

Dužina obsahuje vitamín C

Znaky plodu

Hrčiarka ružová

(*Diplolepis rosae*)

... kedysi bola využívaná ako amulet na odohnanie dusivého kašľa.

Rozmnožovacie stratégie :

Opelovanie: rastlina je opelovaná hmyzom. Ruža šípová nie je na opelovačov vyberavá a je známe, že sa kríži s inými druhmi, v dôsledku čoho sa javí ako veľmi variabilná rastlina, ktorú nie je jednoduché presne identifikovať.

Šírenie semien: šírené vtákmi a cicavcami.

PLANT ID: Ruža šípová

Rosa canina L. (agg.)

Základné údaje:

Súčasný stav: Minimálne riziko ohrozenia
Výskyt: Rozšírená v Európe i na iných miestach

Popis rastliny (taxonómia)

It is a member of the Genus – *Rosa*, which forms part of the rose family (*Rosaceae*). Rastie buď ako plazivá rastlina až do 3 - 4 metrov, alebo sa šplhá do koruny stromov (až do výšky 9 m). Známa svojou jemno ružovými a bielymi kvetmi, ktoré v neskoršom ročnom období nasledujú červené plody (šípky).

Kvitne: Jún – júl.

Štruktúra kvetu: Farba kvetu sa pohybuje medzi bielou a bledoružovou; kvety majú na šírku 4-6cm a vyskytujú sa v zhlukoch až do 6 jednotlivcov. Hneď pod kvetmi sa nachádza 5 zložených kališných lístkov, ktoré akoby držia kvet a neskôr prilnú k plodu (šípke), kým uschnuté neodpadnú. Blizna pripomína malý kónický trs.

Plody: September, október, november. Plody sa nazývajú šípky a sú 1,5 až 2 cm dlhé. Ich veľkosť a tvar sa pohybuje medzi okrúhlym až predĺženým tvarom vajíčka. Ich povrch je v zrelosti hladký a červený.

Listy: Zložený zúbkovaný list pozostávajúci z 2-3 párov oválnych lístkov, ktoré sú na hornej strane lesklé a hladké, no na dolnej strane žilnaté a so zopár chĺpkami a dokonca aj malými žliazkami. Okraje sú väčšinou **dvojito zúbkované**. Predĺžený palist sa ťahá po dĺžke stonky spoločne s ostatnou a červenkastou petiolou.

Prostredie: Rastie v živých plotoch, pri cestách, na okrajoch lesov, na útesoch a na násypoch pri železnici.

Miesto v reťazi

Nektár zbiera hmyz. Šípky jedia vtáky, cicavce a najmä ľudia. Listy požierajú húsenice molí a iného hmyzu živiaceho sa listami.

DVOJNÍCI: Kľúčové podobné druhy:

Existujú tri ďalšie bežné druhy divokých ruží, s ktorými sa môžeme stretnúť: Ruža roľná (*R. arvensis*) je tiež popínavá, ale dorastá iba do 1 m a má úzke klenuté trne a slabé zelené stonky.

Letáky a stopky kvetov ruže hrdzavej (*R. rubiginosa*) sú pokryté hnedastými lepkavými žľaznatými chĺpkami, ktoré pri trení jablkovo voňajú.

Ruža bedrovníkolistá (*R. spinosissima*) je charakteristická mnohými dlhými rovnými úzkymi štetinami rôznych dĺžok a čiernymi guľatými plodmi ovocie. Obvykle sa nachádza na pobreží.

Iné názvy

Známa aj ako šípková ruža, šípka, psia ruža, šíp, divý šíp a podobne

Čo si všímať

Listy a zrelé plody (šípky) sú najlepšimi poznávacími znakmi ruže šípovej.

Najlepší čas na zber/pozorovanie

- Plody alebo „šípky“, ako sa bežne nazývajú, sú zrelé na zber od septembra, najmä po mrazoch alebo noci v mrazničke.
- Ak vtáky plody rýchlo nevyzobú, je ich možné vidieť celú jeseň a zimu.
- Jún až júl: ideálne na letné prechádzky za vôňou jej kvetov a hviezdnatými kvetmi, ktoré s vynímajú na pozadí tmavého kríku.

Stonka a kmeň

- Lezúci krík s hrubými a červenými prevísajúcimi stonkami ktoré majú zvyčajne robustné zakrivené/zahnuté ostne (v základe široké 5 mm) pripomínajúce starého psa.

PLANT ID: Ruža šípová *Rosa canina* L. (agg.)

Čo skrýva meno – Časť latinského názvu *canina* je odvodená od starogréckej viery, že tinktúra z koreňa tejto rastliny pôsobila liečivo na pohryznutie besným psom! Fyzická podobnosť trňa so psím tesákom a taktiež schopnosť týchto trňov spôsobiť zranenie je však pravdepodobnejším zdrojom názvu.

Botanický glosár (prvá časť)

Šípky- ľudový názov plodov ruže šípovej.

Lístok – menší list a súčasť zloženého listu

Tyčinka- samčia časť kvetu pozostávajúca z vlákna a peľnice

Peľnica -časť tyčinka obsahujúca peľ (špička).

Botanický glosár (druhá časť)

Pediceľ- stopka individuálneho kvetu.

Cecídia- Abnormálne zhrubnutie rastlinného tkaniva

Semenník- zrastené puzdierko, v ktorom sa nachádza jedna alebo viac komôr s ovulami (vajčkami).

Petiola – Stopka listu

Filament- tenké vláno tvoriace tyčinku

Bližšie sa s ružou šíповou môžete zoznámiť prostredníctvom náučnej filmotéky Pappusu.

Šplhá sa a prerastá ostatnú vegetáciu

Hádanka o šípovej ruži:

Päť bratov ruže je aj dnes užitočnou riekankou pri spoľahlivom identifikovaní ruží v rôznorodej skupine *canina*.

*“Dusné leto, slnko jasné,
A päť bratov prišlo na svet.
Dvaja s bradou, dvaja bez
Jeden aj aj, taká zmes.”*

Čo hádanka znamená?

Bratia predstavujú päť kališných lístkov šípovej ruže – dva majú “fúziky” po oboch stranách, dva sú hole a jeden má fúziky len na jednej strane.

Globálny výskyt – Pôvodný druh vyskytujúci sa takmer v celej Británii <https://bsbi.org/maps?taxonid=2cd4p9h.vz3> a Európe <https://www.gbif.org/species/3002461>

Globálne riziko vyhynutia (IUCN – Červená značka).

Bežný rozšírený druh, ktorému nehrozí environmentálne riziko.

Poznámka: Škála predstavujúca mieru ohrozenia vrýby.